



## הסתייגויות להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס'), התשס"ט-2009,

### מח/436 (מסירת מידע – הונאות)

12/10/10

הסתייגויות אלו מוגשות בדחיפות לקראת הדיון שיתקיים מחר בוועדת העבודה של הכנסת בהצעה שבנדון.

ההסתייגויות נוסחו לאורו של נוסח ההצעה שנמסר בוועדה רק אתמול. זהו הנוסח האחרון המצוי בידינו בעת זו והוא הובא לידיעתנו כאמור אך אתמול.

מפאת הדחיפות והחשש כי כבר מחר תתקיים הצבעה על הצעת החוק למרות השלכותיה המרחיקות, מנוסחות להלן הסתייגויות ראשוניות, הכרחיות, בסד הזמנים הצר, שגם מבהירות את הצורך בהמשך הדיון המעמיק בטרם אישור ההצעה.

#### בסעיף 2 להצעת החוק

2. "הוספת סעיף 383 א'  
אחרי המילה "בכתב" יש להוסיף "ו/או באמצעות פניה לפקיד המוסד ו/או פניה למוקד הטלפוני"  
יימחקו המלים "או בעניין אחר"

**הסבר :** אין לחייב דיווח בכתב בלבד ויש לאפשר דיווח בפני פקיד המוסד או דיווח טלפוני. אין גם לאפשר ניסוח עמום ופתוח להטלת חובת עדכון הפרטים. רשימת הפרטים הרלוונטים צריכה להיות סגורה ולא נתונה לפרשנויות סוביקטיביות. ברי כי המוסד לביטוח לאומי יודע מהם כל הפרטים הרלוונטים בטרם דורש זאת ממקבלי הגימלה ובטרם מטיל כנגדם סנקציה פלילית אם לא יעשו כן.

#### מחיקת סעיף 4 להצעת החוק

מחיקת סעיף 4 להצעת החוק יימחק.  
להצעת החוק

**הסבר :** אין כל מקום להוסיף סנקציה פלילית מחמירה בגין אי מסירת מידע על אוכלוסיה מוחלשת. מדובר בסנקציה הנוגדת את תכלית החוק ואינה מידתית.

נוסח לחילופין :

במקום סעיף 4 להצעת החוק יבוא :

תיקון סעיף 4 4. בסעיף 398 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא :  
להצעת החוק

"(1א) בחוק העבירות המינהליות, תשמ"ו-1985, בתוספת הראשונה,  
יוסף חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה – 1995"

**הסבר :** כמקובל בעולם, ובאופן מידתי, יש לקבוע כי את העבירות על חוק הביטוח הלאומי כעבירות מינהליות על פי חוק העבירות המינהליות, תשמ"ו – 1985, ולא על פי חוק העונשין. בכך עדיין יהא כדי להרתיע, אך ללא כריכת החוק הסוציאלי בהליכים פליליים חמורים.

**נוסח לחילופי חילופין :**

במקום סעיף 4 להצעת החוק יבוא :

תיקון סעיף 4 להצעת בסעיף 398(א) :  
החוק

- א. אחרי המילים "תובע שמסר" תתווסף המילה "בזדון"
- ב. במקום המילים "לגבי מידע הדרוש למוסד" יבואו המילים "לגבי מידע הרלוונטי לקביעת זכאות לגימלה ולשיעורה"
- ג. במקום המילים "לצורך קביעת" יופיע "על מנת להשפיע על קביעת"
- ד. אחרי "שהעלים" יתווסף "ביודעין ובזדון"
- ה. לאחר המילים "לחוק העונשין" יוספו המילים "ובאופן שלא עולה על קבלת התשלומים ביתר מהמוסד".

**הסבר לס"ק א', ד' - ה' :** יש למנוע מצבים בהם הדיווח הכוזב או אי מסירת מידע לא נעשו בזדון או על מנת להונות את המוסד לביטוח לאומי ו/או לפגוע בבחינת הזכאות לקבלת גימלה. לפיכך, יש לדרוש כי הסנקציה הפלילית תופעל רק במקום בו מסירת המידע השגוי או אי מסירת המידע הרלוונטי נעשו במודע ובזדון תוך בחינת הכוונה והלך הרוח של הזכאי אשר מסר מידע כוזב ו/או העלים מידע רלוונטי.

**הסבר לס"ק ב' :** בניסוח הנוכחי לא ברור מהו המידע הדרוש למוסד לביטוח לאומי ויש להגביל זאת רק למידע אשר העלמתו או דיווחו באופן כוזב, משפיע על הזכאות לגימלה או על גובהה ושיעורה. כך למשל אי דיווח על שינוי מען אינו בהכרח פוגע בזכאות לגימלה וקל וחומר אינו מצדיק הטלת סנקציה עונשית. כמו כן בנוסח הנוכחי אף אי מסירת מידע אשר עשוי להגדיל את הזכאות לקבלת גימלה (כגון שינוי בזכות בנכס מקרקעין לרעת הזכאי), מאפשרת הטלת סנקציה פלילית.

**הסבר לס"ק ג'**: יש למנוע מצבים אבסורדים בהם גובה הקנס עולה על שיעור התשלומים ביתר שניתנו לזכאי. יש לציין כי הזכאי בנוסף לתשלום הקנס מחזיר את תשלומי היתר בין השאר באמצעות קיזוז שיעור הגימלאות להן הוא זכאי ו/או באמצעות גבית החוב על ידי המוסד לביטוח לאומי.

תיקון סעיף 4 להצעת בסעיף 398(2א):  
החוק

- א. אחרי המילה "דיווח" להוסיף את המילה "ביודעין".
- ב. אחרי המילה "בכתב" יש להוסיף "ו/או באמצעות פניה לפקיד המוסד ו/או פניה למוקד הטלפוני"
- ג. יוסף סעיף 398(2א)4 - ההודעה והאזהרה כאמור יכתבו בשפת האם של הזכאי.

**הסבר לס"ק א'**: אי מסירת המידע צריכה לעשות ביודעין מתוך כוונה להעלים מידע הרלוונטי לזכאות קבלת הגימלה. (ראו פרוט בסעיף לעיל).

**הסבר לס"ק ב'**: אין לחייב דיווח בכתב בלבד ויש לאפשר דיווח בפני פקיד המוסד או דיווח טלפוני.

**הסבר לס"ק ג'**: שליחת ההודעה והאזהרה צריכים להיות מובנים למקבלי הגימלה. שיעור לא מבוטל של מקבלי הגימלאות הנם עולים חדשים וערבים, אשר עברית אינה שפת אימם. ברי כי על המוסד להבהיר להם את תנאי זכאותם באופן נהיר ונגיש קל וחומר מקום בו הם עשויים לעבור עבירה פלילית. יש לזכור בעניין זה כי ערבית הנה גם שפה רשמית במדינת ישראל.

בדומה, יש להחיל את השינויים המפורטים לעיל בהתאמה גם על סעיפי הצעת החוק המתקנים את חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980; חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970; וחוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972.

בכבוד רב,

אשרת מימון, עו"ד  
דבי גילד-חיו, עו"ד  
האגודה לזכויות האזרח בישראל

קרן שמש פרלמוטר, עו"ד  
איתך-מעכי משפטניות למען צדק חברתי